

SMERNICE LICENCIRANJA COSEC

Smernice licenciranja povzemajo in razlagajo ključna določila mednarodno sprejete Vzorčne licenčne pogodbe EIFL. Sprejeta so bila leta 2015 in so prilagojena najnovejšim zahtevam konzorcija COSEC pri dostopu do plačljivih digitalnih vsebin. Več na: <http://www.nuk.uni-lj.si/cosec/cosec.html>

UPORABNIKI

Uporaba licenčnega gradiva je dovoljena samo **pooblaščenim (avtoriziranim) uporabnikom**, ki so razvrščeni v dve skupini:

1. **posamezniki**, ki **imajo dovoljenje** pooblaščne organizacije za dostop do informacijskih storitev na kraju samem (**v knjižnici in vseh javno dostopnih prostorih pooblaščne organizacije**) ali na daljavo (**oddaljen dostop**) prek varne avtentifikacije. To je lahko:
 - dodiplomski ali podiplomski študent z veljavnim študentskim statusom pri pooblaščni organizaciji ali diplomant pooblaščne organizacije;
 - član osebja pooblaščne organizacije (redno ali začasno zaposlena ali upokojena oseba ali kateri koli pedagoški delavec, ki poučuje pooblaščne uporabnike v državi, v kateri deluje pooblaščna organizacija);
 - pogodbenik pooblaščne organizacije;
2. **dnevni obiskovalci**, ki lahko z **dovoljenjem** pooblaščne organizacije v njenih prostorih dostopajo do informacijskih storitev prek računalniških delovnih postaj ali kako drugače. Pomembno je, da je dostop dovoljen tudi **dnevnim obiskovalcem**, ki niso člani pooblaščne organizacije ali niso v kakršnem koli drugem formalnem odnosu s pooblaščno organizacijo. Dostop do licenčnega gradiva jim lahko pooblaščna organizacija **zagotavlja (tudi) prek varnega brezžičnega omrežja**. Dnevnim obiskovalcem dostop do licenčnega gradiva zunaj prostorov pooblaščne **organizacije (oddaljen dostop)** ni dovoljen.

POOBLAŠČENE ORGANIZACIJE

Pooblaščne organizacije pomenijo katero koli visokošolsko, splošno, nacionalno in vladno knjižnico ali javno raziskovalno organizacijo. To so upravičene organizacije, ki so **navedene v licenčni pogodbi** in za katere je dajalec licence prejel **IP naslove**.

DOVOLJENA UPORABA

Licenčno gradivo je dovoljeno uporabljati samo prek **varne avtentifikacije** in samo v **izobraževalne namene** (za potrebe izobraževanja, poučevanja, učenja na daljavo, osebnega študija in/ali raziskovanja). Komercialna uporaba ni dovoljena. Če pooblaščen uporabnik uporablja gradivo za znanstveno raziskovanje, ki ga financira komercialna organizacija, to ne sodi med komercialno rabo.

Uporaba licenčnega gradiva mora **podpirati izobraževalne in raziskovalne napore** ter **uspešno znanstveno komuniciranje**.

Pooblaščen uporabniki in dovoljena uporaba:

Poizvedujejo, iščejo in pregledujejo iskalne rezultate na ekranu.

Natisnejo eno kopijo posameznega licenčnega gradiva, npr. članek v reviji ali poglavje v knjigi.

Shranijo lahko le del – to pomeni zmerne količine in ne celote – tega gradiva na računalnik, elektronski bralnik, USB ključ, ipd. Elektronski bralniki in druge podobne naprave postajajo prevladujoče, zato je pomembno, da dovolimo prikazovanje in elektronsko shranjevanje celotnih besedil gradiva na takšnih napravah. Zmerne tehnične omejitve glede tiskanja in elektronskega shranjevanja so sprejemljive.

Vključitev delov licenčnega gradiva ter njegovih predelav v tiskane in elektronske učne pakete **za poučevanje v predavalnici in/ali v virtualnem učnem okolju**, ki deluje v varnem omrežju.

Pooblaščenim uporabnikom so lahko učni paketi na voljo tudi v drugih oblikah zapisa, kot na primer v **Braillovi pisavi**.

Vključitev delov licenčnega gradiva in njegovih predelav, v tiskani ali elektronski obliki, v **pisne naloge in portfelje ter diplomska, magistrska, doktorska in druga visokošolska dela**. Dovoljena je izdelava kopij visokošolskih del za osebno uporabo in za njihovo

hrambo v knjižnici. Kopije se lahko izroči tudi sponzorjem visokošolskih del.

Dovoljeno je **javno prikazovanje in predstavljanje licenčnega gradiva** kot del raziskovalnega ali izobraževalnega procesa na seminarjih, delavnicah, konferencah.

Pomembno je, da je pooblaščenim uporabnikom dovoljena uporaba celotnega besedila licenčnega gradiva **za rudarjenje besedil in podatkov** v znanstvene in druge izobraževalne namene znotraj varnega omrežja. Rudarjenje besedil je ena izmed jezikovnih tehnologij (strojni proces), katere namen je iz besedil in vhodnih podatkov, kakršnih oblika ni taka, da bi že sama izpostavljala vsebovane informacije (npr. preglednice, tabele, podatkovne baze itd), izluščiti uporabne informacije.

Pooblaščen organizacije lahko posamezne članke iz licenčnega gradiva brezplačno **shranijo v institucionalnih ali tematskih repozitorijih**. Časovni embargo za shranitev člankov lahko traja največ eno leto. Članki morajo biti shranjeni v obliki, kot jih je objavil založnik (npr. v PDF) in odprto dostopni brez gesel.

Pri vseh teh dejanjih morajo pooblaščen uporabniki vedno **navesti vse podrobnosti o viru (naslov in imetnika avtorskih pravic)**.

Pooblaščen organizacije in dovoljena uporaba:

Pooblaščenim organizacijam in njihovim zaposlenim je **dovoljeno lokalno shranjevanje licenčnega gradiva**. To je ključno zlasti tam, kjer zaposleni želijo uporabljati licenčne vsebine pri izvajanju učnega procesa, **vključno s spletnimi učilnicami**. Dostop do tako shranjenih kopij licenčnega gradiva mora biti zagotovljen **prek varnega omrežja pod enakimi določili in pogoji kot veljajo za celotno uporabo licenčnega gradiva**. Dostop do tako shranjenega licenčnega gradiva v spletnih učilnicah je dovoljen **samo pooblaščenim uporabnikom**.

Dovoljeno je shraniti in/ali trajno hranjenje dela licenčnega gradiva **v varnem omrežju delujočih elektronskih repozitorijih pooblaščenih organizacij** in/ali upravičenih uporabnikov. Do gradiva v takšnih repozitorijih lahko dostopajo in ga uporabljajo izključno pooblašчени uporabniki.

Pooblaščene organizacije zagotovijo **oddaljen dostop** stalno tj. 24ur/vse dni v tednu in simultan dostop neomejenemu številu pooblaščenih uporabnikov, razen dnevnim obiskovalcem.

Naredijo in distribuirajo razumne količine **kopij izobraževalnih vsebin v tiskanih ali elektronskih formatih** na zahtevo študentov, raziskovalcev in visokošolskih delavcev.

Za namene izobraževanja pooblaščenih uporabnikov, **promocije ali testiranja** lahko pooblaščene organizacije shranijo, natisnejo, reproducirajo, distribuirajo del – to pomeni zmerno količino licenčnega gradiva.

Uporaba licenčnega gradiva mora **podpirati knjižnične storitve**:

Dovoljena mora biti **medknjižnična izposoja v nekomercialne namene v isti državi kot je pridobitelj licence**. Dovoljena je dostava ene kopije izvirnika posameznemu pooblaščenemu uporabniku. Pri tem je zaželeno **varno elektronsko dostavljanje dokumentov posamezne kopije**, pri čemer je elektronska datoteka izbrisana takoj, ko je natisnjena.

OMEJITVE PRI UPORABI

Prikazovanje dela licenčnega gradiva **ni dovoljeno na javno dostopnih spletnih straneh in omrežjih**. Npr. članka revije, ki je del licenčnega gradiva, ni dovoljeno posredovati na javne elektronske liste ali objaviti na javno dostopnih spletnih straneh univerze ali fakultete. Spletne učilnice, ki uporabljajo licenčno gradivo, ne smejo biti javno dostopne.

Podatki o imetnikih avtorskih pravic ne smeji biti nikoli odstranjeni, prikriti ali zamolčani.

Samo **prek varnega omrežja** je dovoljena uporaba licenčnega gradiva.

Izdelati **tiskane ali elektronske kopije** posameznih delov licenčnega gradiva **v več izvodih ni dovoljeno**.

Te omejitve veljajo tudi po izteku licenčne pogodbe.

OBVEZNOSTI PRIDOBITELJA LICENCE

Pridobitelj licence si mora prizadevati, da bodo pooblaščene organizacije seznanjene z določili in pogoji uporabe, navedenimi v licenčnem sporazumu.

Če je seznanjen s kakršno koli nepooblaščeno uporabo ali drugo kršitvijo, mora pridobitelj licence takoj obvestiti dajalca licence in sprejeti vse potrebne ukrepe, da zagotovi ustavitev takšne dejavnosti in prepreči njeno ponovitev.

Pridobitelj licence mora **poskrbeti**, da bodo **pooblaščene organizacije** založniku **jamčile**:

- da je računalniški sistem pooblaščene organizacije, prek katerega bo potekala uporaba licenčnega gradiva, konfiguriran in deluje tako, da bo dostop do licenčnega gradiva nepooblaščenim osebam onemogočen;
- da bodo seznanjale pooblaščene uporabnike o pogojih uporabe licenčnega gradiva;
- da si bodo v času trajanja te licence po svojih najboljših močeh nenehno prizadevale preprečiti vsakršno obliko nedovoljenega dostopa do licenčnega gradiva in pooblaščene uporabnike ustrezno seznanjale o njegovi pravilni uporabi.

OBVEZNOSTI DAJALCA LICENCE

V primeru daljše prekinitve spletne storitve mora ponuditi povračilo stroškov, če je napaka na strani dajalca licence.

Obvestiti pridobitelja licence o vsaki bistveni spremembi licenčnega gradiva (sprememba vsebine, funkcionalnosti, dostopnosti, programske opreme).

Če je gradivo umaknjeno iz spletne storitve v pogodbenem obdobju, mora dajalec licence ponuditi nadomestilo. Količina gradiva, ki zahteva nadomestilo, je določena posebej v vsakem licenčnem sporazumu.

Jamčiti, da ima pravico do licenciranja gradiva pod pogoji, navedenimi v licenčni pogodbi, in da uporaba gradiva v skladu s temi pogoji ne krši nobenih pravic intelektualne lastnine.

Zagotoviti pridobitelju licence ali pooblaščenim organizacijam vsaj vsako četrtoletje **statistične podatke o uporabi gradiva**, kot jih določa **standard COUNTER** (Counting Online Usage of Networked Electronic Resources).

Zagotoviti uresničevanje standarda »Open URL« (www.niso.org) in tako pooblaščenim uporabnikom omogočiti lažje iskanje/odkrivanje in uporabo licenčnega gradiva; Po svojih najboljših močeh naj si prizadeva zagotoviti tudi uresničevanje **spletnih standardov W3C** (www.W3.org).

Brezplačno zagotoviti **dokumentacijo o licenčnem gradivu**, ki lahko služili tudi za **promocijske namene**.

Prizadevati si brezplačno **zagotoviti metapodatke za namestitev v sistemih za avtomatizacijo**.

Pooblaščenim organizacijam in uporabnikom mora zagotoviti po telefonu ali elektronski pošti **uporabniško podporo**.

DOSTOP DO GRADIVA PO IZTEKU POGODBE

Po preteku licenčne pogodbe se konzorcij dogovarja o **dostopu do arhiva licenčnega gradiva**. Trajni dostop do licenčnega gradiva bo na voljo brezplačno v primerih, ko založnik še naprej omogoča **dostop do arhiva** prek svojega strežnika; ali dostavi elektronske datoteke vsaki upravičeni organizaciji. Pooblaščene organizacije si lahko po preteku veljavnosti licence zagotovijo dostop do arhiva v njihovi instituciji na lastne stroške.

OSTALE SMERNICE

Delo s konzorcijem prinaša dajalcu licence prihranke, zato mora dajalec ponuditi **konzorcijski popust**. En član konzorcija se šteje kot ena lokacija.

Dajalec licence mora dovoliti uporabo gradiva vsem zainteresiranim članom konzorcija.

Licenca za gradivo je podeljena celotni organizaciji. Posamezen naslov (e-časopisov/e-knjig) praviloma ni predmet licenčnega gradiva konzorcija, samo zbirka ali nabor e-revije/e-knjige (z izjemo Science, Nature in nekaterih referenčnih del).

Za dostop in uporabo licenčnega gradiva je **potrebna avtentifikacija pooblaščene organizacije**. Avtentifikacijska metoda, ki jo trenutno uporabljajo člani konzorcija, je **avtentifikacija prek IP-naslova**.

Notranji model delitve stroškov konzorcija se uporablja za razdelitev skupne cene licenčnega gradiva med pridobitelje licence, kadar je to potrebno.

V skladu z usmeritvami EU naj založniki hibridnih revij **stroške za objavo člankov v odprtem dostopu** (ang. Article Processing Charges, APCs) vključijo v naročnino za dostop do konzorcijsko naročenih revij.

To delo je ponujeno pod Creative Commons. Priznanje avtorstva. Nekomercialno. Brez predelav. 2.5. Slovenija.